

Zamość w opinii Bernarda Vannozziego* – pomocnika nuncjusza apostolskiego, XVI w.

Miasto Zamość założył p. Kanclerz z powodu, że się w tej okolicy urodził [...]. Zaczął stawiać to miasto w roku 1581 i już dzisiaj liczy [ono] do czterechset domów, po większej części z włoska budowanych. Miasto formuje czworogran, ma rynek obszerny, otoczony kształtnymi podsieniami*, w których znajdują się sklepy z różnemi towarami. Murują teraz kościół wspaniały i piękny wewnątrz i [na] zewnątrz dobrze ozdobiony. [...]*

Wystawił i założył Akademię, w której prócz teologii do wszystkich nauk są profesorowie. Przy niej jest zgromadzenie [...], gdzie znaczna liczba wybranej młodzieży ubogiej kosztem tego pana jest utrzymywana. Widać w nich bystrość i można mieć nadzieję, że wyrosną na dzielnych mężów. [...] Jest też w Zamościu twierdza obszerna, ozdobna, rozważnie stawiana i lubo w równinie, mocno obwarowana, lecz nade wszystko w liczny rynsztunek dobrze opatrzona. [...]

Kazał wystawić bibliotekę bardzo dobrze urządzoną, znaczną, [pełną] ksiąg zwłaszcza w językach greckim i germańskim; znajdują się przy tym rzadkie i ciekawe manuskrypta.

Wiek XVI–XVIII w źródłach. Wybór tekstów źródłowych z propozycjami metodycznymi dla nauczycieli historii, studentów i uczniów, oprac. M. Sobańska-Bondaruk, S.B. Lenard, Warszawa: WN PWN, 1999, s. 115.

* Vannozziego (czyt. wanocc-iego)

* czworogran – czworobok

* podsienie – zadaszenie, podcienie przed domem

Praca z materiałem

1. Korzystając z wiedzy pozaźródłowej, zbierz informacje o Janie Zamoyskim.
2. Wyjaśnij, co mogło zachęcić osadników do zamieszkania w Zamościu.
3. Uzasadnij stwierdzenie, że Zamość był miastem idealnym.
4. Ustal, czym jeszcze – oprócz budowy miasta – zajęty był Jan Zamoyski w roku 1581. Skorzystaj z wiedzy pozaźródłowej.
5. Na podstawie wiedzy pozaźródłowej wyjaśnij, jak przywódca ruchu egzekucyjnego zdołał wybudować i wyposażać miasto od podstaw.